

Discreet samenwerken. Over beroepsgeheim en discretieplicht in een samenwerking.

Annemie Van Looveren en Kris Stas
Steunpunt Mens en Samenleving

sam

steunpunt mens
en samenleving

Samenwerken en gegevensdeling

Constructief kritisch samen denken en verkennen

Belang van een goede voorbereiding - overleg - evaluatie

Alles start bij zelfkennis

Kennis van de eigen opdracht (mandaat, organisatie en sector) - 3 kernwaarden

Kennis van het project/samenwerking - Kernopdracht -3 waarden

De cliëntrelatie op een continuüm

Continuüm van

vrijwillig

- spiegelen -

gedwongen/crisisinterventie

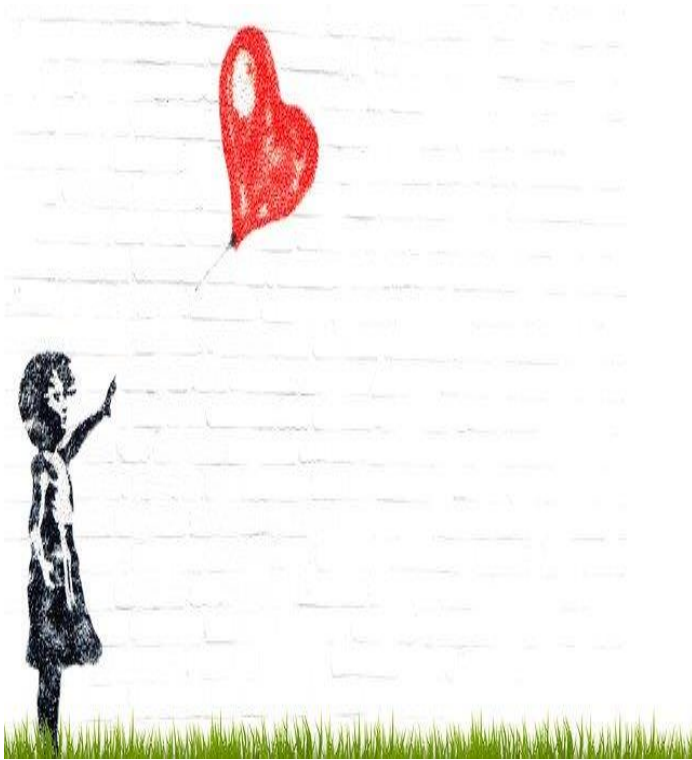

Afbeelding van [Gerd Altmann](#) via [Pixabay](#)

afbeelding van [愚木混株 Cdd20](#) via [Pixabay](#)

Enkele kernwaarden in een cliëntrelatie

Afbeelding van [S. Hermann & F. Richter](#) via [Pixabay](#)

Respect
Discretie
Vertrouwen
Verbondenheid
Nabijheid
Aanwezigheid
Dialogoog
Durven confronteren
Responsabiliseren
Erkennen van Eigen Kracht
Niet loslaten
Veiligheid
....

Samenwerking met veel en diverse partners

Behoud van eigen mandaat - opdracht binnen de samenwerking

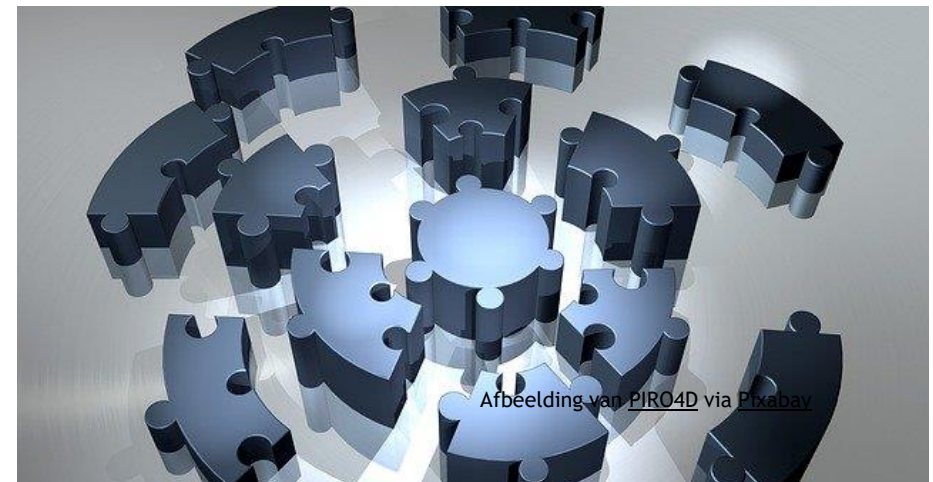
Gedeeld doel in het samenwerkingsverband

Partners met verschillende kaders en speelveld (sector, finaliteit, rapportageplicht, dubbel mandaat,...)

Bewust van positie in het continuüm van maximaal vanuit de cliënt/patiënt tot overnemen

Partners met en zonder beroepsgeheim

Discretieplicht

Samenwerking met veel en diverse partners

Kennis over de eigen positie en die van de partners is noodzakelijk !

-respectvol en transparant naar cliënt/patiënt

-respect voor de partners

-lange termijn van de samenwerking en de cliënt-patiëntrelatie

Afbeelding van Gerd Altmann via Pixabay

De eerste stap : essentiële waarden vanuit het juridische kader.

Informatie delen mag geen evidentie zijn - Privacy en discretie beschermd:

Mensenrechten - Grondwet

GDPR

Beroepsgeheim

Discretieplicht

Sectorale wetten en decreten

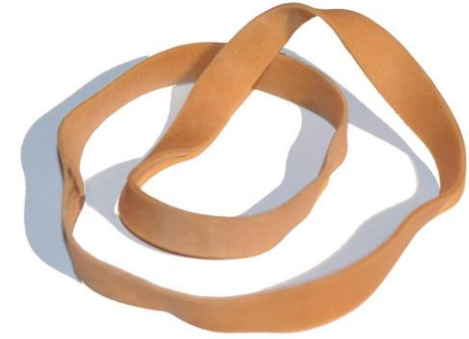
Protocollen, kwaliteitshandboeken,....

Doorbreken van de privacy altijd :

Bewust - Doelgericht - Relevant en Proportioneel

Belang van respect en transparantie voor de cliënt/

Tekening verschenen in De Standaard - 14/11/2017
http://www.standaard.be/cnt/dmf20171114_03185772

Discreet is respect voor de autonomie van de cliënt/patiënt !

Transparant : oa over de grenzen aan de veilige ruimte geen absoluut vertrouwen - grenzen vanuit mandaat/opdracht, veiligheid,....

Discretie als waarde

Discretie is een belangrijke waarde in de relatie met de cliënt - patiënt zowel voor beroepsgeheimdragers als discretie-plichtigen.

- Discreet horen
- Discreet noteren in dossier
- Discreet gegevens delen

Zie: Kris Stas en Ludo Serrien, Een goede sociale professional is discreet !, Sociaal.net, oktober 2019

Discretieplicht/ambtelijke discretieplicht-ambtsgeheim

= de verplichting om bij het uitoefenen van een ambt of functie geen gegevens vrij te geven aan anderen dan degenen die gerechtigd zijn er kennis van te nemen.

In het belang van de dienst/onderneming

Alle informatie verkregen binnen de dienst

Niet terug te vinden in één wettelijke bepaling, maar verspreid (ambtenarenstatuut, arbeidsovereenkomstenwet, cao, arbeidsreglement, arbeidsovereenkomst, deontologische code,...)

Sanctie bij schending : arbeidsrechtelijk of tuchtrechtelijk

Kan ingevuld worden met groot belang aan vertrouwen - visie organisatie

TIP: Wegwijzers Beroepsgeheim -ISR KU Leuven: wegwijzer 1: Beroepen in de grijze zone !

Artikel 458 SW: de basis van het beroepsgeheim

Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat *de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat* die geheimen bekend te maken, worden gestraft *met gevangenisstraf van een jaar tot drie jaar en een geldboete van honderd euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen.*

Eén beroepsgeheim ! - geen zwart/wit - invulling verschillend naar gelang de sector, organisatie,...

Vertrouwen: de basis van het beroepsgeheim

Oud begrip (sinds 1867 in SWB) - maar niet verouderd: de basis van het beroepsgeheim blijft actueel:

RESPECT VOOR DE VERTROUWENSRELATIE MET DE CLIENT/PATIENT

Privaat Belang: cliënt/patiënt en hulpverlener

Algemeen Belang

Wie draagt beroepsgeheim ?

- Beroepen opgesomd in artikel 458SW
 - Opgelegd bij bijzondere wet/decreet
 - Noodzakelijke vertrouwensberoepen (of staat) :
 - Vertrouwenspersoon*
 - Noodzakelijk (geen vrijwillig confidenten)*
 - Maatschappelijke erkenning in de vorm van een titel of beroepsbescherming*
 - Door de wet, traditie of gewoonte erkend*
- Knelpunt : dubbel mandaat
- Vertrekken vanuit de eigen kernopdracht !!
- Impact sectorale regelgeving, visie organisatie,...

TIP: Wegwijzers Beroepsgeheim -ISR KU Leuven: wegwijzer 1: Beroepen in de grijze zone !

Belang van discretie en transparantie !

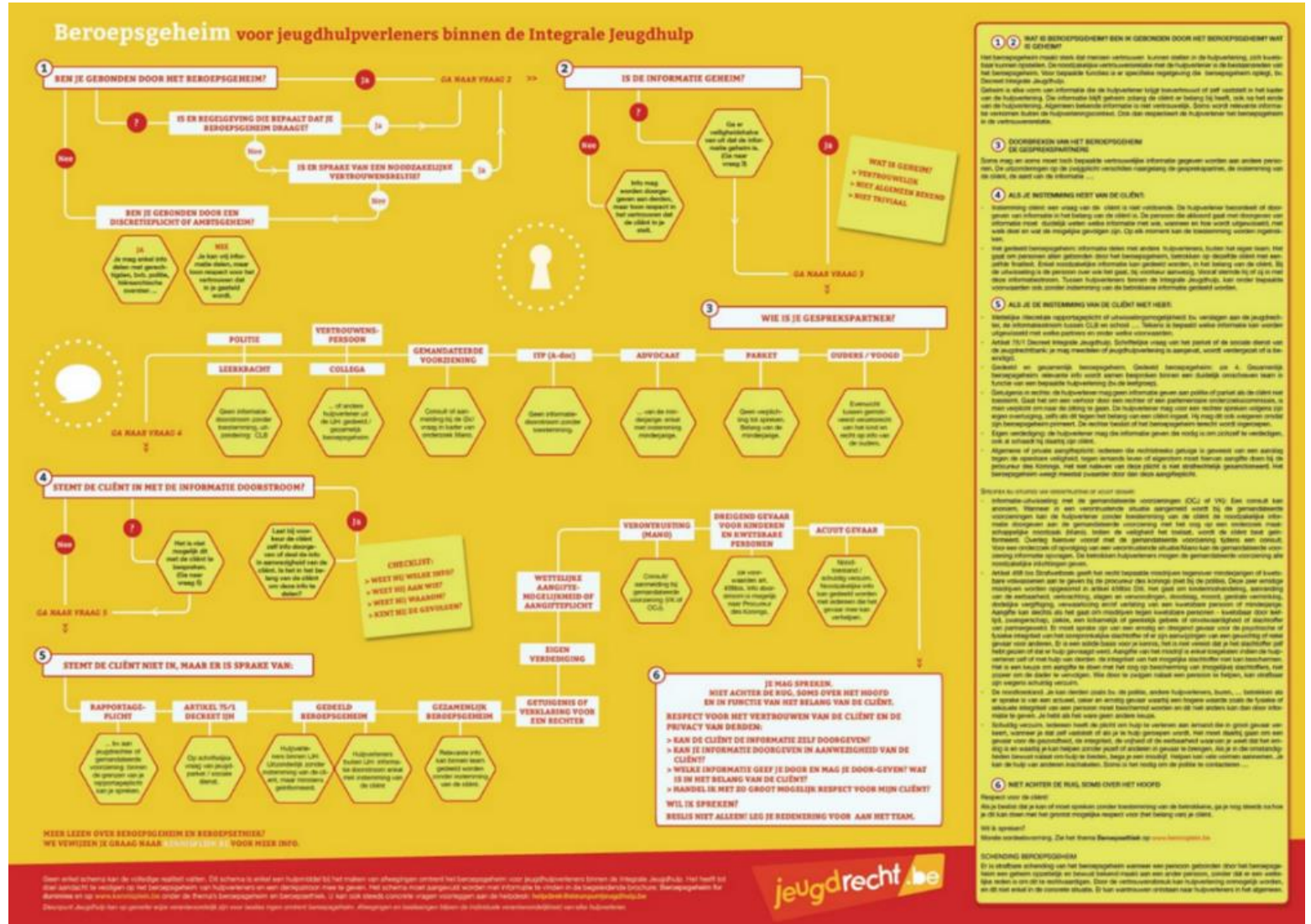

Is het beroepsgeheim absoluut? Mag ik, moet ik? Wil ik?

Zwijgplicht
Zwijgrecht
Spreekrecht
Spreekplicht

Moet - mag - wil

Relevant, doelgericht en
proportioneel

Maatschappelijke evoluties

Toenemende complexiteit van welzijnsrelaties

Nood/vraag tot samenwerken/netwerken (niet alleen onder hulpverleners, ook met parket/politie)

Participatie cliënt/patiënt

Nieuwe tijdsgeest rond radicalisering, terrorisme, familiaal geweld,...

Aansprakelijkheidsdenken

....

Druk verhoogt vooral in kader van aanpak van **familiaal geweld en kindermishandeling**, én onder druk van **de strijd tegen radicalisering en terrorisme**.

Beleidsmatige evolutie:

Gedeeld/gezamenlijk beroepsgeheim (onder hulpverleners): rechtsleer-rechtspraak - decreten...

Experimentele projecten samenwerking hulpverlening-politie-justitie: Protocol van Moed, CO3,...

458bis SW

Omzendbrief Foreign Fighters (LIVC's)

Evolutie naar Family Justice Centers

Artikel 73-74-75- 75.1. DIJH

Artikel 46 Wb Sv

Aanpassing artikel 458 Sw

Artikel 458 ter SW -artikel 458 quater SW.

Decreet lokaal sociaal beleid -GBO

Wet LIVC

...

Actuele debatten : oa bescherming ongeboren kind, corona-gegevensdeling, digitalisering - gegevensdeling, ...

Juridisch kader gegevensdeling : over doorbreken van het beroepsgeheim.

Vragen staat vrij ! Info delen is mogelijk beperkt en vereist zorgvuldige afweging.

Vragen bij elke gegevensdeling te stellen voor beroepsgeheimdragers die info gaat delen:

1. Ben je gebonden door het beroepsgeheim ?
2. Is de informatie geheim?
3. Wie is je gesprekspartner?
4. Stemt de cliënt/patiënt in met de informatie-doorstroom?
5. Stemt de cliënt/patiënt niet in, maar is er sprake van een uitzonderingsgrond?

Juridische staat niet op zich - mag ik/moet ik/wil ik - ethisch knopen

Beroepsgeheim - wat is geheim ?

3 voorwaarden :

Een geheim

Moet toevertrouwd zijn aan de hulpverlener

Uit hoofde van zijn staat of beroep kennis van gekregen

Aandachtspunten :

-discreet omgaan met alle informatie !

-anonimiseren !!

Bespreking van enkele doorbrekingsgronden beroepsgeheim specifiek gericht op overleg

- Informed consent
- Gedeeld beroepsgeheim
- Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW
- De noodtoestand

Andere doorbrekingsgronden (458bis SW, eigen verdediging, getuigenis in rechte, gezamenlijk beroepsgeheim,...) worden hier buiten beschouwing gelaten,...)

TIP: wegwijzers beroepsgeheim en hulpverlening -ISR KU Leuven

Bespreking van enkele doorbrekingsgronden specifiek gericht op overleg

- Informed consent
- Gedeeld beroepsgeheim
- Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW
- Noodtoestand

TIP: wegwijzers beroepsgeheim-ISR KU Leuven - wegwijzer 3 Samenwerking in de hulpverlening en wegwijzer 4 Casusoverleg.

Informed consent

De cliënt/patiënt weet wat aan wie wordt doorgegeven, wanneer, met welk doel en welke mogelijke gevolgen en stemt ermee in!

Instemming met de gegevensdeling

Voorafgaande -specifiek -vrij -uitdrukkelijk-geïnformeerd- volgehouden

Kan ten allen tijde ingetrokken worden

Liefst via of in aanwezigheid van de cliënt/patiënt

Schriftelijk bewijs ?

Spreekrecht (geen spreekplicht)

Discussie over deze rechtsgrond

Bespreking van enkele doorbrekingsgronden specifiek gericht op overleg

- Informed consent
- **Gedeeld beroepsgeheim**

Voorbeeld: GBO

- Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW

TIP: wegwijzers beroepsgeheim-ISR KU Leuven - wegwijzer 3 Samenwerking in de hulpverlening en wegwijzer 5 Casusoverleg.

Gedeeld beroepsgeheim

Alle gesprekspartners beroepsgeheimdragers

Binnen eenzelfde hulpverleningscontext: betrokken op de hulpverlening en optredend met dezelfde finaliteit

Noodzakelijk te delen informatie - Need to know

In het belang van de cliënt/patiënt en zijn hulpverlening

Geïnformeerd en instemmend cliënt/patiënt - Uitzondering op de instemming : steeds uitzonderlijk en te motiveren ! Bv. in Decreet Integrale Jeugdhulp en Decreet Lokaal Sociaal Beleid- GBO, enkel tussen kernpartners

Spreekrecht

Van toepassing zowel bij *formeel* als *informeel* overleg

Een voorbeeld gedeeld beroepsgeheim in GBO

Tussen kernpartners:

- Decreet lokaal sociaal beleid van 09/02/2018
- BVR 13/7/18 en 19/10/18
- Overeenkomst gegevensdeling

Samenwerkingsverband met uitgewerkte gegevensdeling tussen de kernpartners.

Nadruk op : belang van de cliënt - instemming - transparantie - noodzakelijk en proportioneel !

Met niet- kernpartners: algemene kaders :

- Informed consent
- Gedeeld beroepsgeheim
- Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW

Bespreking van enkele doorbrekingsgronden specifiek gericht op overleg

- Informed consent
- Gedeeld beroepsgeheim
- **Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW**
- Noodtoestand

TIP: wegwijzers beroepsgeheim-ISR KU Leuven -wegwijzer 5 Casusoverleg.

Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW

Gesprekspartners: breed: hulpverleners, justitie, politie en andere gesprekspartners - gesprekspartners met mogelijk verschillende finaliteit en al dan niet beroepsgeheimdragers

Mogelijk na installatie casusoverleg bij :

- wet, decreet, ordonnantie
- een met reden omklede toestemming van de procureur des konings (protocol of kantschrift)

Verplichte vermelding: wie aan overleg kan deelnemen, met welke finaliteit en volgens welke modaliteiten overleg gevoerd wordt.

Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW

Kader (ook preventief):

- Bescherming van fysieke en psychische integriteit van de persoon of derden
- Bescherming van de openbare veiligheid of veiligheid van de staat (gekoppeld aan terroristische misdrijven en criminele organisaties)

Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW

De tijdens het overleg meegedeelde geheimen moeten door de deelnemers geheim gehouden worden op straffe van sancties vermeld in artikel 458 SW

Gevolg van het overleg : geheimen die tijdens dit overleg worden meegedeeld, kunnen slechts aanleiding geven tot de strafrechtelijke vervolging van de misdrijven waarvoor het overleg werd georganiseerd

Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW

Spreekrecht

Tip:

Wegwijzers beroepsgeheim-ISR KU Leuven - wegwijzer 5 Casusoverleg.

Omzendbrief Vlaamse Overheid - Dep. WVG, betreffende handvatten bij de opmaak van een protocolakkoord met toestemming van de procureur des konings, in het bijzonder inzake familiaal geweld. - 2019.

Zie richtlijnen van de Orde der Artsen

....

Bespreking van enkele doorbrekingsgronden specifiek gericht op overleg

- Informed consent
- Gedeeld beroepsgeheim
- Gestructureerd casusoverleg - 458 ter SW
- **Noodtoestand**

TIP: wegwijzers beroepsgeheim-ISR KU Leuven - wegwijzer 3 Samenwerking in de hulpverlening en wegwijzer 5 Casusoverleg. En wegwijzer 4 over meldrechten en -plichten

Bij gevaar : de noodtoestand

- Reëel, ernstig en acuut gevaar (geen feiten uit verleden of toekomstig gevaar)
- Het rechtsgoed dat wordt bedreigd moet van een hogere waarde zijn dan het rechtsgoed dat men wil schenden : bescherming van de fysieke, psychische of seksuele integriteit - niet de bescherming van materiele zaken !
- Noodtoestand kan alleen verholpen worden door het doorbreken van het beroepsgeheim
- Je mag info delen met iedereen die gevaar mee kan voorkomen (beperkt tot het voorkomen van het gevaar !)

De rechter oordeelt rekening houdend met de toestand op het ogenblik dat je handelt (zo snel mogelijk ratio noteren)

Andere gronden - bepaalde partners: 458bis SW, artikel 29-30 Wb van SV, cliënt/slachtoffer (cass.rsp), samenwerking met gemandateerde voorzieningen in de jeugdhulp, ...

Terug naar de praktijk : een zoektocht in de samenwerking met oog voor verschillende elementen

- Van deelname tot engagement
- Inbrengen van informatie:
 - Anoniem
 - Cliënt of patiënt zelf aan het woord
 - Mogelijkheden tot doorbreken
- Zien/vernemen van informatie
- Terug naar de opdracht en de eigen werking
- Evaluatie (van een casus, over casussen heen, van de samenwerking,...)

Terug naar de praktijk : essentiële elementen

Steeds vertrekkend vanuit :

Eigen opdracht/mandaat - cliëntrelatie

Doel van de samenwerking

Kennis van de partners: mandaat - opdracht-positie

De cliënt/patiënt centraal

Terug naar de praktijk : met zorg in voorbereiding en actie

ZUS principe (E. Karssing)

- Zorgvuldigheid
- Uitlegbaarheid en navolgbaarheid: argumenten
- Standvastigheid; omzetten naar handelen

In het belang van :

- vertrouwen van de cliënt/patiënt (en toekomstige cliënten/patiënten)
- vertrouwen van de professional (en zijn organisatie)
- vertrouwen onder de samenwerkingspartners
- ...

Meer info

www.beroepsgeheimisvertrouwen.be

www.kennisplein.be : themapagina beroepsgeheim- beroepsethiek

www.jeugdrecht.be

Wegwijzers Beroepsgeheim in de hulpverlening - ISR KuL

J.Put, A.S. Versweyvelt, T. Opgenhaffen, I. Van der Straete, Beroepsgeheim en hulpverlening, 2018, die Keure.

J.Put, A.S. Versweyvelt, T. Opgenhaffen, Het beroepsgeheim in de hulpverlening, Nooit van deze tijd, altijd onder druk, KU Leuven Blogt, 2019.

Kris Stas en Ludo Serrien, Een goede sociale professional is discreet !, Sociaal.net, oktober 2019

Kris Stas, Anges Verbruggen, Hilde Vlaeminck, Ethische knopen. Leidraad voor doordracht sociaal werk, Pelckmans Pro, 2019

Contact

Annemie Van Looveren

Annemie.vanlooveren@samvzw.be

Beroepsgeheim@samvzw.be

The logo for 'sam' features the lowercase letters 'sam' in a bold, white, sans-serif font. The text is contained within a white rectangular box with a thin border. A white arrow points from the left side of the box towards the text.

sam

steunpunt mens
en samenleving